

СУЧАСНІ ЗАСОБИ ОБ'ЄКТИВНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ УЧНІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Якушкіна Віта

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Царенко Олександр Миколайович

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені

Володимира Винниченка, м. Кропивницький, Україна

У статті здійснено аналіз сучасних засобів об'єктивного оцінювання учнів на уроках технологій. Автором проведено порівняльну характеристику традиційних методів оцінювання та диференційованих. В процесі дослідження запропоновано використовувати мотиваційно-заохочувальні стимули для кращого навчання учнів на уроках технологій.

Ключові слова: оцінювання, критерії оцінювання, диференційований підхід.

**Modern Measures of the Objective Evaluation
of Knowledge of Pupil on Technological Lessons**

V. Yakushkina

Scientific supervisor: candidate of pedagogical sciences, associate Professor, Department of theory and methodology of technological training, health and safety Tsarenko O.M.

Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, Kropivnitsky, Ukraine

The article analyzes modern means of objective assessment of students at technology lessons. The author carried out a comparative description of traditional methods of evaluation and differentiated. In the course of the study, it is suggested to use motivational incentive incentives for better student learning at technology lessons.

Keywords: evaluation, evaluation criteria, differentiated approach.

Постановка проблеми. В освітній діяльності оцінка – не найголовніше, але будь-яка діяльність учнів завжди оцінюється вчителем. Це не завжди просто. Не викликає сумнівів у підлітків та їх батьків тільки оцінка аргументована.

Ми живемо і працюємо в століття бурхливого прогресу і стрімких змін у всіх сферах життя. Торкнулися вони і освіти: основна мета – навчати дітей так,

щоб підготувати їх до життя в сучасних умовах, в умовах складних соціально-економічних відносин, інформаційних потоків, жорсткої конкурентності.

Завдання вчителя сучасної школи – не тільки дати знання з предмета, а й виховати особистість, здатну адаптуватися в цих умовах, знайти своє місце в житті.

Тепер урок будується не на вчителю як ключовій фігурі, а на учню. Він – головна фігура, він планує, організовує, контролює та оцінює свою діяльність і її результати.

Щоб навчити учня аналізувати, логічно мислити, давати оцінку своїм знанням і робити висновки, змінилася і система оцінювання досягнень учнів.

Аналіз досліджень і публікацій. Окремі аспекти оцінювання знань, умінь і навичок учнів на уроках трудового навчання розглядали Г.Є. Левченко, В.М. Мадзігон, Г.Е. Мінін, Е.Д. Мейрбеков, В.К. Сидоренко, Г.В. Терещук, Д.О. Тхоржевський та інші.

Метою статті є аналіз сучасних засобів об'єктивного оцінювання учнів на уроках технологій.

Відомо, що можливості навчання у школярів різні. Це пов'язано з характерологічними особливостями дітей різних груп, що впливають на якість засвоєння знань і ступінь оволодіння практичними вміннями і навичками. У цьому зв'язку при фронтальних формах навчання необхідно введення додаткових критеріїв диференційованої оцінки знань, умінь і навичок.

Пропоновані критерії засновані на даних психолого-педагогічного вивчення (на кожному етапі занять) можливостей навчання школярів, їх працездатності та мотивації [1, 53].

Спостереження показують, що більшість (близько 80%) школярів далеко не байдужі до оцінки своєї навчальної діяльності на заняттях технологій. Якась частина школярів, отримуючи низький бал, з часом звикає до неї і майже не звертає уваги на неї.

Організація роботи вчителя лише на основі загальноприйнятої в школі оцінки слабо сприяє підвищенню інтересу школярів до навчальної діяльності,

тому остання часто перетворюється в інертний і формалізований процес. Вчителю технологій необхідно шукати нові форми оцінки знань, умінь і навичок, продумувати можливості активізації діяльності школярів на кожному занятті, створюючи умови, що сприяють підвищенню рівня мотивації.

Традиційний урок технології крім вивчення нової теми включає чотири етапи: організаційний (готовність до уроку); перевірка домашнього завдання; повторення і практична робота. Особливість методики полягає в тому, що на кожному з цих етапів всі учні отримують відмітку і фіксують її в оцінному листі або своєму робочому зошиті. При підведенні підсумків уроку кожен учень підсумовує отримані оцінки і визначає підсумкову, яка виставляється в журнал. Якщо число виходить із залишком, воно округляється в користь учня [4].

Оцінки за етапи уроку учні виставляють на уроці в ході само - і взаємоперевірки за п'ятьма критеріями, це спрощує процес оцінювання. На етапі введення в навчальний процес даного методу критерії задаються вчителем, надалі до цієї роботи залучаються учні.

Розберемо докладніше процес оцінювання.

На етапі перевірки готовності до уроку виявляється наявність у дітей навчального приладдя: 1) щоденник, 2) робочий зошит, 3) підручник і 4)-5) необхідні для уроку спеціальні матеріали.

Етап повторення знань можна проводити в різній формі, але важливо продумати ефективність і можливість оцінити кожного учня. Найчастіше ми проводимо термінологічні диктанти. При вивченні теми опорні слова, терміни і поняття записуються учнями в словничок, розміщений на останніх сторінках посібника. Для термінологічного диктанту вчителем вибираються п'ять термінів на основі цих записів. Учитель проказує речення – визначення поняття, а останнє слово – термін не вимовляється, його учні повинні записати самостійно. П'ять правильно зазначених термінів дають підставу виставити оцінку «11» у графу оціночного листа, відповідно відмітка «9» ставиться за чотири вірних відповіді [2, 120]

На етапі перевірки домашнього завдання, форми роботи можуть бути різними, залежно від виконаного завдання. Наприклад, при вивченні тем з матеріалознавства учні оформляють колекцію зразків тканин. Критерії оцінювання виконання цього завдання можуть бути такими: 1) наявність назви роботи, 2) вірно підібрані зразки тканини по волокнистому складу, 3) кількість зразків не менше трьох (два – це не колекція), 4) акуратність роботи, 5) оригінальність оформлення, ескізів виробів, складання з клаптиків простого сюжету). За заданими критеріями оцінюється кожна робота, в оцінюванні беруть участь всі учні.

При перевірці практичної роботи на уроці критеріями оцінювання в ряді випадків є вимоги до якості. Критерії проговорюються обов'язково перед початком роботи. Наприклад, критерії оцінювання будь-якого шва при вивченні теми «Машинні шви» можуть бути такими: 1) рівність строчки; 2) наявність закріплення строчки; 3) відповідність кольору тканини і ниток; 4) відповідність ширини шва вимогам до шву; 5) наявність волого-теплової обробки готового шва.

Основна складність роботи за такою системою оцінювання полягає в тому, що при підготовці до уроку вчителю необхідно продумати критерії та форми оцінювання діяльності учнів на кожному етапі уроку.

В якості оціночних критеріїв ми пропонуємо використовувати наступні показники:

- якість роботи – відображає акуратність і точність виконання трудових операцій, відповідність виготовленого об'єкта праці поданим зразкам, а також його (зразка) функціональна придатність;

- самостійність – показує ступінь участі дитини у виготовленні виробу, рівень підтримки, що надається педагогом в ході практичної роботи;

- безпека роботи – цей показник ілюструє правильність застосування інструментів, дотримання техніки безпеки при виготовленні об'єкта праці, наявність або відсутність небезпечних ситуацій, створених учнем в ході уроку;

– час роботи – критерій, що відображає швидкість виконання трудових операцій, рівень сформованості моторних навичок, ступінь самоконтролю, уміння концентрувати увагу на конкретному виді діяльності у заданому часовому інтервалі;

– прибирання робочого місця – на перший погляд, другорядний параметр, що показує, однак, ступінь соціальної відповідальності учня, тобто якості, абсолютно необхідні для успішної соціалізації та подальшого самостійного життя в соціумі [4].

Поряд з прийнятими в школі оцінками навчальної діяльності дітей можна ввести такі морально-заохочувальні оцінки, як «молодець!», «старанний учень», «здібний учень», «кращий учень». У таких вербальних оцінках відбиваються особистісні особливості учнів, їх здатність до навчання, працездатність, мотиваційні наміри, які неможливо виразити в прийнятих для ведення шкільного журналу балах.

Розглянемо більш детально механізм реалізації системи заходів морально-заохочувальних критеріїв знань, умінь і навичок школярів.

Повсякденна морально-заохочувальна оцінка передбачає виставлення в кінці заняття цифрової оцінки з доповненням вербальної заохочувальної оцінки «молодець!», якщо дитина в процесі заняття її заслужила. Слово «молодець!» може бути записано в щоденнику. Підсумкова оцінка навчальної діяльності школярів здійснюється в кінці навчальної чверті або року, а також при підведенні результатів на святі праці, де визначаються категорії «кращий», «здатний» і «старанний» учень. Будь-яка діяльність передбачає наявність морального стимулу, яким є насамперед задоволеність результатами своїх дій. Відмітка в журналі та щоденнику, як показує практика, залишається як би прихованою для більшості школярів, їх друзів і близьких. Друзям оцінку в щоденнику не станеш показувати, а більшість батьків не в змозі правильно відреагувати на неї, або просто не заглядають в щоденник. Виходить так, що оцінка, виставлена в журналі і щоденнику, певне значення має лише для вчителя [3].

Таким чином, загальноприйнята форма оцінки в щоденнику має мінімальний ефект для активізації мотиваційної сфери навчальної діяльності школярів. Очевидно, вчителю слід шукати інші заходи психологічного впливу, що активізують мотиваційні наміри школярів та їх діяльність.

Однією з таких форм може бути екран роботи школяра.

На початку навчального року на вступному занятті, коли йдеться про результати діяльності школярів у попередньому навчальному році, вчитель заповнює першу графу стенду, виставляючи оцінку за, наприклад, 7 клас. Слабо встигаючим учням учитель пропонує серйозніше поставитися до навчання, з тим, щоб у поточному році оцінка стала вище, і на стенді з'являється заохочувальний запис.

Повсякденна оцінка в кінці кожного заняття дається в цифровій і словесній формах. Якщо учень в процесі заняття успішно справляється із завданням, не порушуючи трудової дисципліни, то поруч з цифровою оцінкою «7», «10» або «9» вчитель може написати слово «Молодець!». Ці заохочення у вигляді цифрової оцінки і словесного схвалення записуються в щоденник і на екрані роботи школяра. Форма словесних записів може бути визначена самим учителем. Запис на екрані залишається до кінця наступного заняття. Однокласники, дорослі, учні інших класів бачать оцінки і часто висловлюють схвалення успіхам того чи іншого учня.

В кінці кожного тижня чи чверті вчитель підводить підсумки діяльності школярів і виставляє морально-заохочувальну оцінку, визначаючи, хто з школярів «кращий», «здатний», «старанний» [1].

Вищою морально-заохочувальною оцінкою в нашому випадку є «кращий учень». Щоб отримати таку оцінку, школяр повинен не тільки добре засвоювати теоретичний і практичний матеріал, але і бездоганно виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку в майстерні. Отже, враховується його ставлення до навчання, поведінка на заняттях і на дозвіллі.

Оцінка здібностей учня здійснюється на основі постійних спостережень учителя за його діяльністю в процесі навчання. Об'єктивній оцінці здібностей

часто заважають поведінкові особливості дитини: розгальмування, неорганізованість. Тому вчителю технологій необхідно більш уважно розбиратися в результатах роботи школяра, його можливостях та особистісних проявах. Якщо учень добре засвоює теоретичний матеріал і справляється з практичним завданням, але його поведінка вимагає корекції, то на екрані вчитель може зробити запис «здатний», а в бесіді з хлопчиком вказати, що він повинен виправити в своїй поведінці, щоб отримати оцінку «кращий учень».

Оцінка «старанний» виставляється в тому випадку, якщо учень в силу своїх психофізичних особливостей не в змозі повною мірою засвоїти навчальний матеріал, але поведінка його не викликає зауважень, хлопчик намагається впоратися із завданням і засвоїти теоретичний матеріал, приймає допомогу вчителя і товаришів. Старанність притаманна всім школярам. Морально-заохочувальна оцінка навчальної діяльності школярів з порушенням інтелекту особливо необхідна при підведенні підсумків за рік. Як правило, в кінці року в школах організуються свята праці. Кінцевою їх метою є виявлення кращих за професією школярів, а потім заохочення та нагородження за активну навчальну і трудову діяльність протягом навчального року. І тут слід обережно підходити до оцінки учбової діяльності школярів. Часто слабкі учні залишаються незаслужено забутими при підведенні підсумків. Треба відзначати не лише «кращих», але і «старанних» учнів.

У підсумку вмале поєднання загальноприйнятої і морально-заохочувальної оцінок праці школярів приносить помітний ефект у виховному плані, сприяє підвищенню інтересу учнів до навчання, їх активності, допомагає вирішувати завдання формування та корекції особистісних властивостей учнів.

Висновки. Таким чином, розглянуті вище напрямки і методи роботи на основі індивідуального та диференційованого підходу зобов'язують вчителя технологій до всебічного вивчення кожного учня для об'єктивної оцінки рівня знань. Дослідження не вичерпує всіх аспектів розглянутої проблеми. Перспективними є вивчення проблеми індивідуалізації контролю навчальних досягнень учнів в процесі проектно-технологічної діяльності, а також проблема

впровадження системи рейтингового контролю результатів навчально-трудової діяльності учнів під час виконання творчих проєктів.

Список літератури:

1. Бербец В.В. Контроль навчальних досягнень учнів як складова управління якістю трудового навчання. / Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. – Вип. 32. – К.: Наук.-метод. центр вищої освіти. – Слов'янськ, 2003. – 50-54 с.

2. Бербец В.В. Проблеми та перспективи впровадження інформаційних технологій в процесі контролю навчальних досягнень учнів на уроках трудового навчання. / Сучасні інформаційні технології та інноваційні методи навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Збірник наукових праць у 2-х част. – Ч.-1. / Ред.кол.: І.Я. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця, 2002. – 120-123 с.

3. Освітній портал [Електронний ресурс] / Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з трудового навчання. Режим доступу: http://www.kryveozero-school2.edukit.mk.ua/informaciya_pro_zaklad/metodichnij_kabinet/predmetna_metodichna_skarbnichka/trudove_navchannya/metodichne_obyednannya_vchiteliv_trudovogo_navchannya_rajonu/kriterii_ocinyuvannya_navchaljnih_dosyagnenj_uchniv_z_trudovogo_navchannya/

4. Освітній портал [Електронний ресурс] / На уроках трудового навчання / Режим доступу: <http://zdamsam.ru/a10035.html>

5. Невмержицький А.П., Коломієць Ю.В. Діагностування навчальних досягнень учнів на уроках трудового навчання / Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_APSN_2008/Pedagogica/32110.doc.htm